

ที่มา: <https://www.nytimes.com>

รัฐประหารที่ล้มเหลวในตุรกี: ผลลัพธ์และกระแสสะท้อนกลับ

ชูชาติ พุดเพ็ญ*

บทนำ

การก่อรัฐประหารในตุรกีเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ นับเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ต้องจารึกบนหน้าประวัติศาสตร์การเมืองของสาธารณรัฐตุรกีอีกครั้งหนึ่ง เมื่อคณะทหารกลุ่มหนึ่งพยายามก่อรัฐประหาร โดยหวังยึดอำนาจโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ความพยายามก่อรัฐประหารดังกล่าวต้องจบลงด้วยความล้มเหลวอย่างรวดเร็ว ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเกือบมีผลทำให้ทิศทางการบริหารประเทศเกิดความเปลี่ยนแปลง ฝ่ายบริหารที่นำโดยพรรคความยุติธรรมและการพัฒนา (Justice and Development Party)

* นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ กลุ่มงานภาษาสเปน เยอรมันและอาหรับ สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ที่มา: <https://www.isvecgundemi.com>

บรรดาผู้นำเหล่าทัพร่วมก่อรัฐประหารในตุรกีเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ดูเหมือนว่าแผนการก่อรัฐประหารรู้จักกันภายใต้ชื่อที่เรียกขานกันว่า เป็น “โอกาสสุดท้าย” และกำหนดเป้าหมายเพื่อตีกรอบและทดสอบการบริหารงาน ของพรรครัฐบาลและนโยบายของพรรค โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การ चुบบทบาท ของทหารที่ยึดอำนาจสำเร็จบนสถานะความเป็นรัฐอธิปไตย (sovereignty) ซึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จ ทางการเมืองการปกครองของประเทศ และเพื่อให้ตุรกีมีรูปแบบการปกครองแบบรัฐโลกวิสัย (Secular state) ที่แยกการเมืองออกจากศาสนาโดยสมบูรณ์^๑ และยุติแนวความคิดการปกครอง แบบอิสลามสายกลางที่พรรครัฐบาลปัจจุบันยึดถือเป็นหลักการปกครองประเทศ รวมถึง

ที่มา: <https://www.thairath.co.th>

ประธานาธิบดีเรเซป เทย์ยิป เออร์โดกัน
หัวหน้าพรรคความยุติธรรมและการพัฒนา

เพื่อสกัดกั้นความมุ่งหวังของรัฐบาลเออร์โดกันที่ต้องการให้ตุรกี บรรลุสู่การเป็นศูนย์กลางอำนาจในภูมิภาค (เอเชียตะวันตก และยุโรป) เชิงการเมืองระหว่างประเทศให้ปรับเปลี่ยนสู่ การสร้างมายาคติเดิมที่ฉายภาพถึงสันโดษเป็นเอกเทศตาม นโยบายต่างประเทศแบบรัฐป้องกันตนเอง (self-defense state) โดยแยกอิสระจากภารกิจและพันธกิจร่วมของพันธมิตร ในองค์กรระหว่างประเทศที่มีอยู่ทั้งหมด

^๑ แดลงการณ์ของคณะรัฐประหารอ้างเหตุผลเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงแนวทางการเมืองการปกครอง ประเทศแบบรัฐที่แยกจากศาสนา

ฉะนั้น การติดตามผลสะท้อนจากการปฏิวัติที่ล้มเหลวในตุรกีถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่กลายเป็นประเด็นเกี่ยวข้องสามารถสะท้อนทรรศนะนี้บ่งชี้ให้เห็นภาพแสดงในหลายมิติ ดังนั้นเอกสารบทความนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ทรรศนะความเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสังคมและการเมืองที่กลายเป็นปัจจัยสนับสนุนรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งให้ได้รับชัยชนะเหนือกองทัพที่ก่อรัฐประหารในที่สุด แม้ความเป็นประชาธิปไตยยังดำเนินต่อไป แต่ผลกระทบด้านลบที่สำคัญยังคงฉายให้เห็นสถานการณ์ความมั่นคงในตุรกีอย่างต่อเนื่อง เพราะหลังการก่อรัฐประหารครั้งนี้เป็นเหตุทำให้ทางการต้องจับกุมผู้มีส่วนพัวพันกับการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ อาทิ ผู้เชี่ยวชาญในกองทัพที่กำลังดูแลเรื่องการก่อการร้าย เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่มีอำนาจรับผิดชอบในการปราบปรามขบวนการต่อต้านรัฐภายใต้การนำของพรรคแรงงานชาวเคิร์ด (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) รวมถึงเจ้าหน้าที่บางหน่วยในกองทัพที่มีภารกิจปราบปรามขบวนการรัฐอิสลาม (Islamic state) ในซีเรีย โดยทุกคนที่กล่าวมาล้วนมีส่วนพัวพันสนับสนุนการก่อรัฐประหารครั้งนี้ทั้งสิ้น

แม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากองทัพตุรกีได้แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจ รวมทั้งได้รับเกียรติอย่างมากจากประชาชนชาวตุรกีมาโดยตลอด แต่การที่ทหารบางกลุ่มพยายามก่อรัฐประหารโค่นล้มระบบการปกครองของประเทศส่งผลให้มุมมองของประชาชนที่มีต่อกองทัพเกิดแรงกระเพื่อม เห็นได้จากกรณีที่ชาวตุรกีออกมาเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงบทบาทและการจัดสรรอำนาจภายในกองทัพ เนื่องจากก่อนหน้านี้ภายในกองทัพมีความขัดแย้งเชิงระบบโครงสร้างสายการบังคับบัญชาและการตอบสนองนโยบายของฝ่ายการเมืองที่ไม่ค่อยราบรื่น ดังนั้นการก่อรัฐประหารที่ล้มเหลวจึงกลายเป็นเสียงสะท้อนให้เห็นว่าตุรกีต้องการปฏิรูปกองทัพและเพิ่มบทบาทพลเรือนมากกว่าที่ผ่านมา แม้ว่าการก่อนหน้านี้จะมีการดำเนินการปฏิรูปได้ในระดับหนึ่ง แต่บทบาทและความชอบธรรมของทหารยังมีอิทธิพลเหนือพลเรือนในทางการเมืองและการปกครองของตุรกีเหมือนเช่นเคย

เช่นเดียวกับผลสะท้อนจากการเมืองภายในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การใช้อำนาจฝ่ายบริหารเป็นการเห็นชอบจากประธานาธิบดีและถือเป็นที่สุด แต่เมื่อสถานการณ์ความพยายามก่อรัฐประหารเกิดขึ้นจึงสะท้อนให้เห็นมิติความร่วมมือร่วมใจต่อต้านรัฐประหารอย่างมีเอกภาพ โดยเฉพาะความร่วมมือร่วมแรงระหว่างบรรดาพรรคฝ่ายค้านที่เลือกอยู่กับฝ่ายรัฐบาล โดยมุ่งหวังเพื่อให้รัฐธรรมนูญของประเทศบรรลุรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนอย่างแท้จริงตามกระบวนการพิจารณาและการให้ความเห็นชอบจากสถาบันนิติบัญญัติเท่านั้น

ในขณะที่จุดยืนและท่าทีของตุรกีกับภายนอกมีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดหน้ามุ่งกดดันสหรัฐฯ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการส่งมอบตัวบุคคลสำคัญ อย่างนายฟัตฮุลเลาะห์ โกเลน (Fethullah Gülen) ซึ่งทางการตุรกีกล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหารครั้งนี้ รวมทั้งการทบทวนนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่มีแนวโน้มขัดผลประโยชน์ของตุรกีในหลายประเด็น และเพื่อเป็นการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในฐานะพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างทันที่ ตุรกีจึงใช้หลักถ่วงดุลอำนาจโดยหันมาเน้นนโยบายผูกมิตรกับรัสเซียที่ฉายภาพความทรงอิทธิพลในภูมิภาคมาอย่างต่อเนื่อง เพราะสถานการณ์เปลี่ยนไปจากเดิมเนื่องจากเพียงไม่กี่ชั่วโมงหลังเหตุการณ์ความพยายามก่อรัฐประหารที่ล้มเหลวเกิดขึ้น ผู้นำรัสเซียยกหูโทรศัพท์ติดต่อกับประธานาธิบดีตุรกี เพื่อแสดงเจตนาในการสนับสนุนการช่วยเหลือและยืนข้างตุรกีอย่างเต็มที่ และสิ่งนี้เองทำให้ตุรกีหันมาทุ่มความพยายามในการทบทวนความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับรัสเซียอีกครั้ง

นายฟัตฮุลเลาะห์ โกเลน (Fethullah Gülen) ผู้นำจิตวิญญาณและผู้ก่อตั้งขบวนการ The Gulen [Hizmet] Movement หรือภายใต้ชื่อที่ทางการตุรกีเรียกขานว่า “อำนาจคู่ขนาน” (Parallel State Organisation) โดยรัฐบาลตุรกีกล่าวหาว่าอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์รัฐประหาร

ที่มา: <http://guleninvestigation.com>

ตัวแปรภายในที่มีผลทำให้การก่อรัฐประหารล้มเหลว

การปฏิวัติรัฐประหารที่ล้มเหลวไม่เพียงมีรายละเอียดมากมายที่เกี่ยวข้อง แต่ยังมีสาระสำคัญที่ถือเป็นข้อบ่งชี้หลัก โดยเฉพาะภาคประชาชนที่ถือเป็นตัวแปรนำ เพราะการปรับตัวทางการเมืองในสังคมตุรกีเกิดขึ้นยาวนานกว่าทศวรรษ โดยความพยายามก่อรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นบททดสอบสังคมตุรกีแบบกะทันหันเฉียบพลัน หรือเป็นสิ่งที่หลายคนไม่อาจคาดเดาได้ถึงปฏิกิริยาตอบกลับของประชาชนที่ต่างออกมาขัดขวางความพยายามก่อรัฐประหารที่มีความรุนแรงเช่นนี้ ดังนั้นปัจจัยหลักที่กลายเป็นประเด็นสำคัญส่งผลให้การก่อรัฐประหารล้มเหลวสรุปได้ ดังนี้

๑. ข้อสังเกตเบื้องต้นจากกรณีความเคลื่อนไหวการก่อรัฐประหารในช่วงแรกๆ สะท้อนเหตุการณ์ผ่านการจุดกระแสด้านรัฐประหารที่ส่งตรงมาจากประธานาธิบดีผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ไปถึงประชาชนทั่วประเทศและยังเรียกร้องให้ประชาชนรวมตัวกันลงมาบนท้องถนนเพื่อสกัดขัดขวางการก่อปฏิวัติรัฐประหาร กรณีดังกล่าวก่อให้เกิดกระแสการจัดตั้งมวลชนต่อต้านรัฐประหารขยายวงทั่วประเทศ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวดูเหมือนเป็นสิ่งใหม่ que แสดงผ่านปฏิบัติการต่อต้านรัฐประหารผ่านภาคประชาชนผู้รักประชาธิปไตย ดังนั้นหากพิจารณาในมิติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเป็นหนึ่งเดียวกันจากฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้านต่อการเคารพสถานการณ์ความเป็นผู้นำรัฐบาลและบทบาทประธานาธิบดีตุรกีได้อย่างมีนัยสำคัญ

๒. เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ความเป็นหนึ่งเดียว” ของอดีตผู้นำพรรคความยุติธรรมและการพัฒนา (Justice and Development Party) เห็นได้จากอดีตประธานาธิบดีอับดุลเลาะห์ กูล ที่ออกมาแสดงจุดยืนแบบเด็ดเดี่ยวกล้าหาญต่อต้านรัฐประหาร ซึ่งขัดกับบุคลิกและท่าทีที่หลายคนคุ้นชินมาตลอดว่าเป็นผู้นำที่มีความสุภาพ นุ่มนวล โดยคำแถลงดังกล่าวมีผลกระทบและอิทธิพลส่งผลกับประชาชนในวงกว้าง รวมทั้งผู้สนับสนุนและผู้เห็นต่างกับรัฐบาลรวมพลังกันเป็นหนึ่งเดียว และได้เรียกร้องให้ประชาชนออกมาขัดขวางรัฐประหารอย่างเต็มกำลัง พร้อมแนะให้ทุกฝ่ายเห็นแก่ประเทศและระบอบประชาธิปไตยที่อยู่เหนือทุกความขัดแย้ง

จากกรณีนี้จะสังเกตได้ว่า นายอับดุลเลาะห์ กูล มีจุดยืนชัดเจนและข้ามผ่านความขัดแย้งกับผู้นำคนปัจจุบัน แม้ความขัดแย้งภายในพรรคก่อนหน้านี้จะเป็นเหตุให้ต้องลาออกจากตำแหน่งทั้งที่บริหารได้ไม่ถึงสองเดือน และดูเหมือนว่าจุดยืนของอดีตผู้นำไม่ได้แสดงความโอนอ่อนให้กับนายฟัตฮุลเลาะห์ โกเลน ผู้อยู่เบื้องหลังรัฐประหารตามที่กล่าวอ้าง แม้จะมีกระแสที่หลายฝ่ายปล่อยออกมาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ลึกๆ ระหว่างภรรยาของเขาที่เคยสนับสนุนขบวนการดังกล่าวก็ตาม ขณะที่ถ้อยแถลงของนายอะหมัด ดาเวด อ็อกโล กลับสวนทางท่าทีในประเด็นเกี่ยวกับขบวนการผู้อยู่เบื้องหลัง เพียงแต่จำกัดขอบเขตอยู่ที่การรัฐประหารว่าเป็นปรปักษ์กับเสถียรภาพของประเทศ ซึ่งตลอดทั้งคืนรัฐประหารมีวาทกรรมมากมายจากอดีตผู้นำ เช่น “ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนต้องออกมาปกป้องประชาธิปไตย”

หรือ “คำคืนอันมีเกียรตินี้เป็นของพวกเขา” ถอดรหัสให้ประชาชนทุกคนเห็นแก่เกียรติยศของประเทศ ความมีเสถียรภาพและการปกป้องระบอบประชาธิปไตย^๒

ที่มา: <http://indianexpress.com>

นายอะหมัด ดาวูด อ็อกโล อดีตนายกรัฐมนตรีตุรกีและแกนนำพรรครัฐบาล

๓. ความร่วมมือจากกลุ่มการเมืองฝ่ายค้าน ถือว่ามีความชัดเจนและเป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันเพื่อปกป้องประชาธิปไตย ตัวอย่างที่ชัดเจนเห็นได้จากคำกล่าวของหัวหน้าพรรคกลุ่มมวลชน และพรรคประชาชนสาธารณรัฐ เป็นต้น โดยทั้งสองพรรคฝ่ายค้านแสดงจุดยืนชัดเจนและเด็ดเดี่ยวต่อการก่อรัฐประหารทุกรูปแบบ และย้ำว่าความขัดแย้งและการเห็นต่างกับพรรครัฐบาลขอให้จำกัดอยู่ในกระบวนการและการแข่งขันกันในสนามเลือกตั้งเท่านั้น และการปกครองรัฐในมุมมองของพรรคการเมืองฝ่ายค้านเหล่านี้ย่อมไม่ปรารถนาและยินยอมให้การปกครองอยู่ในมือของทหารเพียงเพื่อพิทักษ์แนวคิดการปกครองรัฐโลกวิสัย นอกจากนี้ยังได้ส่งสัญญาณถึงหัวหน้าขบวนการรัฐประหารและทหารที่เข้าร่วมขบวนการว่าพรรคฝ่ายค้านปฏิเสธการเข้าร่วมกับแนวคิดและกลุ่มขบวนการที่เห็นต่างกับพรรครัฐบาลผ่านรูปแบบการก่อรัฐประหาร เพราะกระบวนการดังกล่าวไม่ถือเป็นความชอบธรรมทางการเมือง ดังนั้นแนวทางและจุดยืนของพรรคฝ่ายค้านจึงออกมาในทิศทางตรงข้าม โดยได้เรียกร้องให้มวลชนร่วมต่อต้านรัฐประหารแบบปัจเจกมีอิสระเหนือรูปแบบพรรคการเมืองหรือความนิยมพรรคการเมือง

^๒ ข้อมูลการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์โดยสำนักข่าวอัลญะซีเราะห์ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

๔. ระบอบประชาธิปไตยฝังรากลึกโดยประชาชนผู้หวงแหนการพิทักษ์ประชาธิปไตยเป็นอีกหนึ่งปัจจัย เห็นได้จากพัฒนาการทางประชาธิปไตยของสังคมตุรกีที่สะท้อนผ่านบททดสอบนี้ ทำให้ประจักษ์ชัดว่าสังคมตุรกีหวงแหนระบอบประชาธิปไตยมาก ซึ่งระดับความเข้มข้นอาจทัดเทียมกับนานาประเทศที่เจริญแล้ว ซึ่งเราจะไม่มีวันเห็นปรากฏการณ์รัฐประหารเกิดขึ้นในกลุ่มประเทศยุโรปเช่นนี้ แต่ในเมื่อเกิดรัฐประหารขึ้นมา ปฏิบัติของสังคมเล่นบทต่อต้านชัดเจน ทำให้การยอมรับรัฐประหารเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดเดาได้ ดังนั้นหากมีมุมมองว่าความเชื่อมโยงระหว่างจุดยืนของประชาชนตุรกีในการออกมาต่อต้านรัฐประหารถูกผูกโยงอยู่กับการมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีหรือการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของพรรครัฐบาลที่เป็นผลสัมฤทธิ์ย่อมถือเป็นการคิดผิด เพราะจากสถานการณ์การต่อต้านรัฐประหารครั้งนี้ในความเป็นจริงมีการผูกโยงกับมิติการปกป้องประเทศชาติบนพื้นฐานของประชาธิปไตยที่ทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยทั้งสองส่วนมีแนวทางที่เกื้อหนุนระหว่างกันนำสู่การยับยั้งมิให้เกิดการแทรกแซงของทหารอย่างมีนัยสำคัญ

๕. การตอบสนองของหน่วยข่าวกรองและหน่วยงานความมั่นคงภายในดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพทันทีที่จับความเคลื่อนไหวของขบวนการได้ แม้หลายฝ่ายจะมองว่าล่าช้าในเชิงการข่าวก็ตาม สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของรัฐบาลต่อการปฏิบัติงานของหน่วยความมั่นคงภายใน

๖. แผนการก่อรัฐประหารผิดพลาด โดยเฉพาะรูปแบบและกระบวนการวางแผนในการก่อรัฐประหารครั้งนี้เป็นแนวคิดแบบเก่า สอดคล้องกับกระแสการวิพากษ์ของหนังสือพิมพ์วอชิงตันโพสต์^๓ ที่ให้นิยามรัฐประหารในตุรกีว่าเป็นระบบแนวคิดเก่า (old-school) ที่ใช้รูปแบบวิธีการบุกยึดสถานที่สำคัญๆ เช่น สถานีโทรทัศน์ของรัฐบาล สนามบินหลัก ถนนสายหลัก เป็นต้น โดยไม่ให้น้ำหนักกับระบบเครือข่ายหรือการสื่อสารยุคใหม่ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมถึงการใช้ช่องทางสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเช่นเฟสบุ๊ก (facebook) เป็นต้น

ในขณะที่ฝ่ายก่อรัฐประหารเองเกิดความชะล่าใจและผิดพลาดไม่ใส่ใจถึงผลร้ายที่จะตามมา เนื่องจากขบวนการรัฐประหารใช้ช่องทางผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ยุคใหม่

^๓ Ishaan Tharoor, "An Old-school coup fails to topple Turkey's powerful president," *The Washington Post*, July 16, 2016, Retrieved August 16, 2016, from <http://wapo.st/29Da1kg>

ที่รู้จักกันในชื่อ “วอทแอฟปี” เป็นเครื่องมือในการสังหารและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ทำให้การติดตามและตรวจสอบข้อมูลเชิงสอบสวนหลังเหตุการณ์ครั้งนี้ยุติลงกลายเป็นเรื่องง่าย โดยเฉพาะการติดตามตัวแกนนำกลุ่มผู้วางแผนก่อรัฐประหาร ทั้งช่วงระหว่างการรัฐประหาร และหลังเหตุการณ์รัฐประหาร นอกจากนี้ แนวทางของขบวนการรัฐประหารที่มุ่งกำจัดเฉพาะตัวผู้นำย่อมประจักษ์ชัดว่าเป็นการวางแผนที่ผิดพลาด เนื่องจากการสกดทับบาทเฉพาะตัวผู้นำที่ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งรัฐ โดยเชื่อว่าหากสกดผู้นำประเทศได้ย่อมสามารถควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาได้โดยง่าย และสามารถควบคุมองคาพยพทั้งหมดโดยไม่มีการขัดขึ้นอย่างแน่นอน แต่สมมติฐานนี้กลับไม่เป็นเช่นนั้นที่วาดฝันไว้ในสถานการณ์จริง เนื่องจกบทบาทของอดีตผู้นำพรรคและบรรดาผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดในพรรครัฐบาล รวมถึงหัวหน้าและแกนนำพรรคฝ่ายค้าน และแนวร่วมสนับสนุนกลับมีบทบาทและทำที่ที่ชัดเจนและเด็ดเดี่ยวในการต่อต้านรัฐประหารไม่น้อยไปกว่าบทบาทของประธานาธิบดีแต่อย่างใด

หลังเหตุการณ์ก่อรัฐประหารที่ล้มเหลวในตุรกีเกิดกระแสสะท้อนกลับมากมาย สามารถสรุปสาระสำคัญในมิติต่างๆ ได้ ดังนี้

๑. กระแสสะท้อนกลับในมิติความมั่นคง

ความพยายามก่อรัฐประหารที่นำโดยทหารมีมติทำลายความมั่นคงของตุรกีอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเหตุการณ์ทั้งหมดรวมถึงพัฒนาการต่างๆ มีผลสะท้อนกลับที่เป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของตุรกีในภาพรวม สามารถชี้ประเด็นได้ ดังนี้

๑.๑ ผลกระทบต่อการทำสงครามปราบปรามการก่อการร้ายและปราบปรามขบวนการพรรคแรงงานชาวเคิร์ด (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) โดยในระยะสั้นอาจส่งผลให้สถานการณ์ความมั่นคงในตุรกีได้รับผลกระทบทางลบ เนื่องจากสูญเสียผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อการร้าย ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่รับผิดชอบประเด็นปราบปรามขบวนการรัฐอิสลามต้องถูกอายัดตัวไว้ โดยรายงานระบุว่า ผู้เชี่ยวชาญที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการปราบปรามการก่อการร้ายเสียชีวิตระหว่างเข้าร่วมขบวนการรัฐประหาร รวมถึงเหล่าบรรดาแม่ทัพนายพลที่ประจำอยู่ตามแนวชายแดนด้านทิศใต้ติดกับซีเรียหลายนายมีส่วนพัวพันและเข้าร่วมมือกับขบวนการรัฐประหาร ซึ่งกองพลเหล่านี้ล้วนมีบทบาทนำในการต่อสู้กับขบวนการรัฐอิสลามในซีเรีย^๔ โดยเฉพาะบรรดาทหารที่ประจำอยู่ในฐานทัพอากาศ Incirlik Air Base

^๔ Murat Yetkin, “Who did it? Why now? And other questions about the coup attempt in Turkey,” *Hurriyet Daily News*, July 18, 2016, Retrieved August 18, 2016, from <http://bit.ly/2a1EJ4P>

ซึ่งต่อมาทั้งหมดถูกจับกุมในข้อหาทกฏโค่นล้มระบอบการปกครอง ปราบปรามการนี้อาจสร้างผลกระทบด้านความมั่นคงในประเทศเช่นกัน โดยเฉพาะการปราบปรามพรรคแรงงานชาวเคิร์ด (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) และขบวนการรัฐอิสลามในซีเรีย เพราะหลังเหตุการณ์รัฐประหารรัฐบาลตุรกีต้องสละวนอยู่กับการปรับกระบวนการตัดสินในสายบังคับบัญชากองทัพ และทบหนบหนบหาของเหล่านายทหารในภาพรวม หมายความว่าสถานการณ์ความมั่นคงในตุรกีอาจเกิดความวุ่นวายในช่วงสั้น ๆ จากปฏิบัติการของขบวนการรัฐอิสลาม และความพยายามก่อเหตุของพรรคแรงงานชาวเคิร์ด (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) ที่อาศัยจังหวะดังกล่าว และหวังผลสร้างแรงกระเพื่อมกับระบบโครงสร้างด้านความมั่นคงของตุรกีแบบไม่ให้ตั้งตัว แต่ในระยะยาวอาจเป็นประโยชน์กับรัฐบาลในการจัดแถวตั้งทัพและการแต่งตั้งผู้นำเหล่าทัพคนใหม่ที่มีความใกล้ชิดและน้อมรับโอนอ่อนตามนโยบายรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ความพยายามก่อรัฐประหารกลายเป็นภาวะจำเป็นในการลดบทบาททหาร แต่อาจปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่าก่อนหน้านี้ขบวนการรัฐประหารมีความอึดอัดไม่น้อยที่ต้องรบกับพรรคแรงงานชาวเคิร์ด (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) หรือแม้กระทั่งความล้มเหลวในการไล่ติดตามขบวนการรัฐอิสลาม เพราะภารกิจทั้งหมดที่ผ่านมาประสบกับความล้มเหลวส่งผลให้เกิดปัญหาที่สะสมในสถาบันกองทัพจนเป็นจุดเปลี่ยนสู่ความพยายามก่อรัฐประหารครั้งนี้

๑.๒ ความพยายามก่อรัฐประหารเสมือนสร้างมายาคติ ให้เห็นว่า เป็นโอกาสสุดท้ายของขบวนการก่อรัฐประหารในการยึดอำนาจรัฐและเป็นการวัดกำลังเพื่อทดสอบพรรครัฐบาล รวมถึงเครือข่ายการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลเช่นเดียวกัน การใช้โอกาสนี้ยึดอำนาจรัฐเป็นกระแสที่กระทำโดยกลุ่มทหารบางหน่วย ทำให้ดูเหมือนว่าไม่มีความเชื่อมโยงใด ๆ กับนายฟัตฮุลเลาะห์ โกเลน และขบวนการ The Gulen [Hizmet] Movement รวมถึงพลพรรคของขบวนการนี้^๕ ซึ่งผลลัพธ์สะท้อนกลับรุนแรงเมื่อการก่อรัฐประหารประสบ

^๕ Ibid.; and Tim Hains, "Ralph Peters: Obama Chose The Wrong Side In Turkey Coup," Real Clear Politics, July 16, 2016, Retrieved September 22, 2016, from <http://www.dohainstitute.org/file/Get/7e5de3d3-6472-4f73-a137-b9206b706b1e.pdf>

ความล้มเหลว และมันได้เปลี่ยนวิกฤตินั้นให้กลายเป็นความได้เปรียบของฝ่ายที่ครอบครองอำนาจใช้โอกาสนี้เช่นกันในการกวาดล้างขบวนการรัฐประหารที่รัฐบาลชี้ชัดว่าอยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหารภายใต้ชื่อ “ขบวนการรัฐซ้อนรัฐ” (Parallel State Organisation) ที่โยงใยสนับสนุนขยายวงกว้างฝังตัวอยู่ในทุกหน่วยงานและองค์กรของรัฐ ทั้งกองทัพ ฝ่ายความมั่นคง ตุลาการ ศาล และวงการศึกษา ซึ่งคาดว่ากระบวนการชำระขบวนการก่อรัฐประหารดังกล่าวจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องผ่านมาตรการการจับกุมคุมขัง การเลิกจ้าง และให้ยุติการทำหน้าที่ของฝ่ายทหารและพลเรือนเป็นการทลายขบวนการครั้งใหญ่ ซึ่งรัฐบาลถือเป็นภาวะจำเป็นที่ต้องใช้แนวทางการกวาดล้างแบบครอบคลุมรอบด้าน อาทิ การยุบหน่วยความมั่นคงบางหน่วยผ่านกระบวนการทางกฎหมายอย่างจริงจังนำไปสู่การปลดหรือจับกุมผู้มีแนวคิดร่วมกับรัฐประหารครั้งมโหฬารนี้ จนสื่อตะวันตกหลายสำนักพาดหัวไม่เกรณิดังกล่าวว่าเป็นการถอนรากถอนโคน^๖ แต่ยังคงมีความกังวลว่าแนวทางดังกล่าวอาจเป็นตัวแปรทำให้เกิดปัญหาในเชิงสังคมและความมั่นคงปลอดภัยได้ เพราะระบบการบริหารจัดการด้านความมั่นคงภายในรัฐเกิดผลกระทบจากภาวะขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ หรือประชาชนบางคนอาจรู้สึกถูกลดทอนสิทธิจากการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการจากเจ้าหน้าที่รัฐที่ตนพึงมีพึงได้ เป็นต้น จนอาจกลายเป็นเชื้อปะทุให้กลุ่มแนวร่วมขบวนการต้านรัฐบาลใช้เป็นเงื่อนไขและโหมกระแสจนเกิดการเรียกร้องและการประท้วงรัฐบาล หรือมีการต่อต้านรูปแบบใหม่ที่มุ่งเป้าหมายไปที่ความมั่นคงแห่งรัฐจนทำลายเสถียรภาพและความเชื่อมั่นจากรัฐบาลได้อย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การกวาดล้างขบวนการรัฐซ้อนรัฐแบบถอนรากถอนโคนทั้งกระบวนการจากฝ่ายกองทัพ หน่วยงานความมั่นคง กระบวนการตุลาการและศาลที่รัฐบาลตุรกีมีความกังวลและหวาดระแวงว่าจะส่งผลกับบรรยากาศการเมือง โดยรัฐบาลใช้มาตรการเชิงรุกด้วยการประกาศเคอร์ฟิวห้ามประชาชนออกนอกเคหสถานมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นระยะเวลา ๓ เดือน โดยเป็นไปตามกฎหมายที่ระบุไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ^๗ แม้ว่ามาตรการนี้มีเสียงสะท้อนว่าแผ່งนัยความรุนแรงและการละเมิดเสรีภาพ แต่รัฐบาลยืนยันว่าการประกาศเคอร์ฟิวในสถานการณ์ดังกล่าวไม่กระทบ

^๖ สถาบันโดฮาเพื่อการวิจัยและศึกษานโยบาย. “เพราะเหตุใดการปฏิวัติที่แลกด้วยเลือดถึงล้มเหลว,” สืบค้นจาก <http://www.dohainstitute.org/file/Get/d136b360-f2a9-405f-b083-f580a111cca4.pdf>

^๗ Anadolu Agency, “ประธานาธิบดีตุรกีประกาศภาวะฉุกเฉินรวมระยะเวลา ๓ เดือน,” สืบค้นเมื่อ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙, จาก <http://bit.ly/29VvcQ3>

กับสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงกระบวนการประชาธิปไตยแต่อย่างใด นอกจากนี้การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินมีกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองที่มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลก็ไม่ได้รับสิทธิ์เหนือกลุ่มเห็นต่าง เนื่องจากมีข้อกำหนดขัดเกี่ยวกับบรรยากาศการเมืองและพฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้อื่น เว้นแต่มาตรการดังกล่าวใช้ในสถานการณ์ระยะสั้น บางครั้งอาจมีการหิบบกข้ออ้างของกลุ่มการเมืองและกลุ่มมวลชนที่ระบุถึงความเสี่ยงที่อาจเป็นเหตุนำไปสู่ความพยายามก่อรัฐประหารได้อีก แต่ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่มีอารมณ์ร่วมกับระบบประธานาธิบดีและพรรครัฐบาล ยิ่งทำให้เรื่องนี้เป็นแรงผลักดันให้รัฐบาลสามารถยุติความเสี่ยงทั้งหมดได้

๑.๓ ความมั่นคงและการข่าวด้วยประสิทธิภาพ ประเด็นดังกล่าวสะท้อนจากผลพวงของความพยายามก่อรัฐประหารที่เกิดขึ้นได้ระยะหนึ่ง ขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงและข่าวกรองเกิดความล่าช้าหรือไม่สามารถระงับเหตุได้ทันท่วงทีก่อนขบวนการก่อรัฐประหารลงมือปฏิบัติการ ในมุมมองเกี่ยวกับเรื่องนี้มีแถลงการณ์จากรองนายกรัฐมนตรีนูร์ฮ์มาน เกอร์ตุลมุซ (Numan Kurtulmus) ระบุว่า รัฐบาลไม่ได้รับข้อมูลความเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้มาก่อน หากมีรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งก่อนเกิดเหตุแน่นอนว่ารัฐบาลคงพิจารณาแนวทางปฏิบัติที่จำเป็นและเตรียมการไว้ล่วงหน้าได้อย่างทันท่วงที^๔ แม้ว่าการรัฐประหารจะล้มเหลวไป แต่ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความบกพร่องเชิงยุทธศาสตร์และข้อมูลทางการข่าวล่าช้าปล่อยเวลาล่วงเลยไป แม้ว่าในท้ายที่สุดจะมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการก่อรัฐประหารให้ทางการทราบก็ตาม แต่เวลาเตรียมการเพื่อรับมือกับสถานการณ์มีจำกัดเพียงไม่กี่ชั่วโมงเท่านั้น

แต่สิ่งที่น่าชมเชยคือ หน่วยความมั่นคงและหน่วยข่าวกรองมีความรวดเร็วในการฝึกกำลังอย่างเหนียวแน่นเพื่อเผชิญหน้าทำทลายกองทัพบกทหารที่ร่วมขบวนการปฏิวัติ เพราะทั้งสองหน่วยดังกล่าวมีการบูรณาการและกำหนดแผนปฏิบัติการอย่างรวดเร็วตอบสนองคำสั่งของรัฐบาลอย่างเข้มแข็งและทำทลาย ปราบปรามการก่อกบฏเป็นสิ่งที่ใหม่ในระบบการบริหารราชการของตุรกี เนื่องจากก่อนหน้านี้ทั้งสองหน่วยมีแนวทางปฏิบัติที่อิสระจากกัน แต่ในระยะหลังรัฐบาลภายใต้การนำของพรรคยุติธรรมและการพัฒนาได้ปรับโครงสร้างหน่วยงาน

^๔ “Turkish intel informed top generals hours before coup attempt, says army,” *Hurriyet Daily News*, July 20, 2016, Retrieved September 22, 2016, from <http://bit.ly/29MGhOp>

ความมั่นคงภายในใหม่ เนื่องจากเคยได้รับบทเรียนและประสบการณ์ในทำนองนี้มาก่อน จากผลพวงเหตุการณ์รัฐประหารที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ โดยขณะนั้นรัฐบาลพุ่งเป้าหมายไปที่ขบวนการหรือกลุ่มอำนาจซ้อนซึ่งเป็นขบวนการเดียวกันกับที่ก่อรัฐประหารครั้งนี้ ระหว่างนั้นเกิดการปฏิรูปหน่วยงานความมั่นคงทั้งระบบ โดยมีการปลดตำรวจระดับผู้กำกับหลายนายและมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งให้เหมาะสม ทั้งนี้ การบูรณาการหน่วยงานความมั่นคงที่มีกำลังพลจากหน่วยงานตำรวจเป็นหลักทำให้รัฐบาลในขณะนั้นมีความเชื่อมั่นว่าการประสานงานจะมีกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและส่งผลมาถึงรัฐบาลปัจจุบัน เห็นได้จากแถลงการณ์ของนายกรัฐมนตรีหลังเกิดเหตุรัฐประหารในวันแรกๆ โดยระบุว่า “หน่วยความมั่นคงจะทำให้ทุกอย่างยุติลง” สำหรับหน่วยข่าวกรองถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญ เนื่องจากมีบทบาทในการติดตามตรวจสอบความเคลื่อนไหวที่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้ความมั่นใจและประกันความภักดีแก่ผู้นำ จนสามารถขัดขวางและยุติกลุ่มเคลื่อนไหวก่อการรัฐประหารได้สำเร็จเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๓

๒. กระแสสะท้อนกลับสู่กองทัพตุรกี

หลักการสำคัญของกองทัพอยู่ที่สายบังคับบัญชาและการบริหารภายใน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงหลักของการแบ่งแยกเชิงอำนาจ ๒ ประการ ดังนี้

๒.๑ ความเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ด้วยกองทัพมีความเป็นอิสระสูงจึงไม่มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างระบบบริหารภายในกองทัพในเชิงกฎระเบียบ อันมีผลต่อมิติการเมืองและการแทรกแซงวิธิสถาवरณะที่สังคมตุรกีคุ้นชินมาตลอดนับแต่ก่อตั้งรัฐ หมายถึงการปฏิรูปทหารกับพลเรือนเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่เดือนตุลาคม ปี ค.ศ. ๒๐๐๑ และมีความพยายามให้การปฏิรูปกองทัพเดินหน้าต่อเนื่องในสมัยที่พรรคความยุติธรรมและการพัฒนาเข้าสู่อำนาจในปี ค.ศ. ๒๐๐๒ ซึ่งประเด็นนี้มีผลทางบวกให้เห็นเช่นกัน อาทิ การแบ่งสรรและถ่วงดุลอำนาจในหน่วยงานรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งมีผู้บังคับบัญชาสูงสุดเป็นพลเรือน^๔ และให้ยกเลิกสัดส่วนของทหารในระบบการศึกษาและสภาองค์กรสื่อสารวิทยุและโทรทัศน์

^๔ Meliha Benli Altunisik, “The Possibilities and Limits of Turkey’s Soft Power in the Middle East,” *Insight Turkey*, Vol. 10, No. 2 (2008), pp. 43-44, Retrieved September 12, 2016, from http://file.insightturkey.com/Files/Pdf/insight_turkey_vol_10_no_2_2008_altunisik.pdf

โดยกำหนดให้กองทัพอยู่ภายใต้ระบบการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเคร่งครัด^{๙๐} โดยความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลให้เกิดการรักดีและให้เกียรติต่อกันนิยมประเทศ และบรรทัดฐานในวิถีประชาธิปไตย จนไม่มีสภาวะแทรกซ้อนให้เกิดการคล้อยตามหรือการชักจูงของขบวนการปฏิวัติรัฐประหาร ตัวอย่างเช่น กรณีของผู้บัญชาการทหารสูงสุดและบรรดาเจ้าหน้าที่หน่วยข่าวกรองที่ยืนข้างรัฐบาลดังที่กล่าวมาแล้ว และจุดนี้เองกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญและเป็นคุณกับฝ่ายการเมืองของตุรกีอย่างชัดเจน

๒.๒ ภาพลักษณ์ต่อกองทัพตุรกี จากความเป็นชาตินิยมของชาวตุรกีที่แสดงออกต่อกองทัพถึงความรู้สึกเชื่อมั่นศรัทธาความเป็นชาตินับตั้งแต่สงครามปลดแอกเพื่อให้ตุรกีได้เสรีภาพมาอย่างเต็มภาคภูมิ ขณะที่การก่อรัฐประหารกลับทำให้กองทัพได้รับแรงสนับสนุน จากกรณีที่บรรดาผู้นำระดับสูงของกองทัพตุรกีบางคนมีพฤติกรรมแบ่งแยกแปรรักตร์ โดยจับอาวุธขึ้นมาประหารประชาชนในชาติ การโจมตีหน่วยรักษาความสงบภายใน รวมถึงการยิงถล่มรัฐสภา ซึ่งนับเป็นครั้งแรกบนหน้าประวัติศาสตร์การเมืองตุรกีที่มีการโจมตีสถาบันนิติบัญญัติด้วยอาวุธหนัก มุ่งหวังทำลายสถาบันที่ถือเป็นสัญลักษณ์การปกครองในระบบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทนปวงชน ด้วยเหตุนี้หลังการก่อปฏิวัติรัฐประหารคลี่คลาย ประธานาธิบดีตุรกีจึงใช้จังหวะนี้ออกแถลงการณ์ โดยนับเป็นการปรากฏตัวครั้งแรก ณ สนามบินอิสตันบูล ซึ่งในถ้อยแถลงสะท้อนนัยสำคัญระบุว่า “ภารกิจสำคัญเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเกี่ยวเนื่องกับผลของการก่อรัฐประหารครั้งนี้ คือ การพิจารณาบทบาทบทบาทของกองทัพอย่างจริงจัง” เนื่องจากความพยายามก่อรัฐประหารเป็นเหตุการณ์ที่กระทำโดยบรรดาแม่ทัพระดับสูงของกองทัพโดยร่วมมือกับหน่วยต่างๆ ภายใต้หน่วยความมั่นคงทั้งทหารและตำรวจ ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องทบทวนโครงสร้างระบบบริหารกิจการภายในแบบเด็ดขาด โดยเฉพาะทหารแตกแถวที่มีส่วนพัวพันกับเหตุการณ์รัฐประหาร รัฐบาลตุรกีรู้เท่าทันถึงความเสี่ยงและผลกระทบต่อกองทัพโดยตรง รวมถึงประเทศชาติในอนาคต ดังนั้นในบริบทการเมืองขณะนี้ นับเป็นวาระสำคัญที่ประเทศกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายหลายด้าน อันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงหลายรูปแบบ

^{๙๐} Bülent Aras and Rabia Karakaya Polat, “Turkey and the Middle East: frontiers of the new geographic imagination,” *Australian Journal of International Affairs*, Vol. 61, No. 4 (December 2007), pp. 474, 477.

ทั้งการก่อการร้ายภายในประเทศและเครือข่ายก่อการร้ายนอกประเทศ ส่งผลให้เกิดความสับสนและความระส่ำระสายในกองทัพเอง มีการแบ่งฝักฝ่ายแตกแยกอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นประธานาธิบดีได้มอบหมายให้นายกรัฐมนตรีรับผิดชอบภารกิจการปฏิรูปด้านความมั่นคงด้วยวิธีการครองใจทหารและสามารถพลิกวิกฤติในช่วงคับขัน ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าขณะเกิดเหตุการณ์รัฐประหารนายกรัฐมนตรีได้ออกมาปกป้องเกียรติของทหาร และเน้นย้ำหลายครั้งว่ากองทัพส่วนใหญ่มีความบริสุทธิ์ใจต่อประเทศ แต่มีเพียงทหารไม่กี่นายที่เป็นปรปักษ์กับระบอบการปกครอง ซึ่งถือเป็นส่วนน้อยเท่านั้น^{๑๑}

๓. กระแสสะท้อนกลับสู่การเมืองภายใน

พรรครัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีเออร์โดกันมีความคาดหวังให้เกิดการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศ เห็นได้จากการเปิดกว้างให้ทุกฝ่ายเสนอความเห็นเชิงนโยบายมาโดยตลอด ดังนั้นความพยายามก่อรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการเปิดกว้างให้รัฐบาลสามารถดำเนินการตามวิสัยทัศน์ของพรรคได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะความปรารถนาของภาคประชาชนภายใต้วิสัยทัศน์ “ตุรกียุคใหม่” ซึ่งรวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ภายใต้ระบอบประธานาธิบดี และถือเป็นการยากที่จะบอกว่าฝ่ายผู้ถืออำนาจจะไหนกระแสเพื่อให้ทุกฝ่ายให้การยอมรับและสนับสนุนระบอบประธานาธิบดีภายใต้การนำของพรรคยุติธรรมและการพัฒนาได้ตลอด เพราะในปากฝั่งรัฐบาลย่อมรู้เท่าทันถึงความคิดของฝ่ายที่มีความเห็นต่าง อาทิ พรรคแรงงานชาวเคิร์ด (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) รวมทั้งกระแสกลุ่มนิยมแนวคิดโลกวิสัย แต่เมื่อสถานการณ์และบริบทที่เป็นอยู่พิสูจน์ได้ว่าบรรดากลุ่มการเมืองฝ่ายค้านต่างแสดงพลังคัดค้านการก่อรัฐประหารและการมุ่งทำลายระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มกำลัง แต่การที่ฝ่ายค้านแสดงความรู้สึกร่วมมือกับรัฐบาลต่อต้านรัฐประหารไม่ได้หมายถึงการยอมรับบทบาทของรัฐบาลและความขัดแย้งทางการเมืองแต่อย่างใด เพราะอย่างไรเสียฝ่ายค้านและกลุ่มเห็นต่างทางการเมืองยังคงเห็นว่าการต่อสู้ต้องอยู่บนวิถีที่ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่การขึ้นสู่อำนาจโดยการรัฐประหารเด็ดขาด ดังนั้นผลลัพธ์ที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือ รัฐบาลใช้กระแสฉันทามติหรือการสร้างการยอมรับ (consent) จากกลุ่มการเมืองฝ่ายค้านเป็นกลไกสู่การกวาดล้างระบบชั่วคราวที่อาจเป็นภัยคุกคาม

^{๑๑} “What’s Going On in Turkey?,” **The Atlantic**, July 19, 2016, Retrieved July 20, 2016, from <http://theatlantic.com/29IB74Y>

และสร้างผลกระทบต่อกระทำการดำเนินการของพรรครัฐบาล เพราะเมื่อรัฐบาลดำเนินการกวาดล้างกลุ่มแนวคิดหรือกระแสนิยมขบวนการรัฐประหารภายใต้ระบบรัฐคู่ขนานแบบเบ็ดเสร็จทั้งทหาร ตำรวจ อัยการ นักวิชาการ ข้าราชการ ฝ่ายปกครองในทุกองคาพยพที่เกี่ยวข้องเมื่อถึงเวลานั้นบริบททางการเมืองในอนาคตของพรรครัฐบาลย่อมมีอิสระอย่างมากในการเข้าสู่อำนาจ หรืออาจได้เสียงข้างมากในระบอบรัฐสภาจนอาจนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีความชอบธรรมมากที่สุด โดยกระบวนการให้ความเห็นชอบจากประชาชนผ่านการทำประชามติก็เป็นได้

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ขณะนี้พิจารณาได้ว่าพรรคความยุติธรรมและการพัฒนาอาจอาศัยจังหวะเพื่อฟุ้งฟิงกลุ่มการเมืองฝ่ายค้านโดยอาศัยรูปแบบการปรองดองและความร่วมมือ ซึ่งการมีกลุ่มการเมืองฝ่ายค้านอยู่ข้างเดียวกับรัฐบาลถือเป็นการส่งสัญญาณให้ฝ่ายแนวร่วมกับขบวนการเห็นขุมกำลังที่รัฐบาลมีอยู่ เพื่อให้กระบวนการแก้ไขบทบัญญัติและสาระสำคัญที่นำมาพิจารณาประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนอย่างสมบูรณ์ผ่านระบอบรัฐสภา ทั้งนี้สมมติฐานดังกล่าวอาจเป็นไปได้เนื่องจากพรรครัฐบาลเห็นถึงความจำเป็นที่จะยังคงรักษาบทบาทปรองดองนี้ไว้ เพื่อให้แน่ใจว่าพรรคการเมืองฝ่ายค้าน รวมถึงกลุ่มเห็นต่างยังคงจุดยืนร่วมกับรัฐบาลต่อไป เนื่องจากมีการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงและภัยคุกคามในอนาคตพบว่าอาจมีเชื้อปะทุของขบวนการก่อรัฐประหารเกิดขึ้นอีก แม้ว่ารัฐบาลจะใช้มาตรการกวาดล้างอย่างหนักก็ตาม นอกจากนี้สมมติฐานดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ร่วมกันของพรรคการเมืองตุรกีที่เป็นจุดร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ไม่ใช่รัฐธรรมนูญฉบับทหาร หรืออย่างน้อยอาจส่งผลให้เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญลดทอนข้ออ้างและความชอบธรรมของสถาบันหรือองค์กรใด ๆ ที่มักหยิบยกประเด็นการปกป้องรัฐและค่านิยมแห่งรัฐบนพื้นฐานความเป็นรัฐโลกวิสัยแต่เพียงด้านเดียว

๔. ผลสะท้อนสู่เวทีระหว่างประเทศ

เหตุการณ์รัฐประหารครั้งนี้ฉายภาพสะท้อนให้เห็นบทบาทของมหาอำนาจที่ถือว่าเป็นพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์และท่าทีของรัฐประปักษ์ ที่ดูเหมือนว่าตุรกีต้องใช้อำนาจนี้ในการทบทวนนโยบายต่างประเทศและการสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจ (Balance of Power) อย่างรัดกุมระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย ดังนี้

๔.๑ สหรัฐอเมริกา

ท่าทีตุรกีต่อสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์รัฐประหารที่ล้มเหลวดูไม่ราบรื่นนักเนื่องจากความล่าช้าในการแสดงท่าทีและจุดยืนจากรัฐบาลสหรัฐฯ ต่อพันธมิตรอย่างตุรกีในช่วงเกิดรัฐประหาร ไม่มีเสียงเรียกร้องให้ทหารยุติการก่อรัฐประหารดังมาจากทำเนียบขาว

แต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับวางเฉยต่อข้อเรียกร้องของตุรกี โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้นำขบวนการอย่างนายฟัตฮุลเลาะห์ โกเลน ซึ่งถือเป็นบุคคลที่รัฐบาลตุรกีกล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหารครั้งนี้ เหตุเพราะสหรัฐฯ ให้ที่พำนักแก่ผู้นำทางความคิดในฐานะผู้อยู่เบื้องหลังการวางแผนก่อรัฐประหารภายใต้บทบาทผู้ก่อตั้งขบวนการ The Gulen [Hizmet] Movement ที่ลี้ภัยอยู่ในมลรัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) สหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๙ โดยหลังเหตุการณ์รัฐประหารที่ล้มเหลวยุติลง นายกรัฐมนตรีตุรกีได้ออกแถลงการณ์สำคัญระบุว่า “รัฐใดที่ให้ดินแดนหรือถิ่นพำนักแก่นายฟัตฮุลเลาะห์ โกเลน ไม่ถือว่าเป็นรัฐพันธมิตรอีกต่อไป” สัญญานี้บ่งชี้ว่าตุรกีอาจทบทวนหรือแก้ไขท่าทีและหลักเกณฑ์ด้านความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประธานาธิบดีได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยระบุถึงเงื่อนไขความสัมพันธ์แบบพลิกเกมให้ดูเหมือนมีความนุ่มนวล โดยผูกประเด็นความเป็นพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์กับสหรัฐฯ ให้คงอยู่หรือราบรื่นต่อไปได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการส่งตัวผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์รัฐประหารที่ล้มเหลวให้กับรัฐบาลตุรกี โดยระบุว่า “ถือเป็นเรื่องจำเป็นที่สหรัฐฯ ต้องส่งมอบตัวบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหารให้กับตุรกี หากคาดหวังให้ความเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น” สอดคล้องกับหนังสือพิมพ์ศอบาห์ (SABAH) ซึ่งเป็นสื่อสำนักพิมพ์สนับสนุนรัฐบาลตุรกีได้แพร่ข่าวเกี่ยวกับกระแสจุดยืนของสหรัฐฯ ที่คลุมเครือไม่ชี้ชัดว่ายินข้างฝ่ายใดทันทีที่เกิดเหตุการณ์รัฐประหาร โดยได้หยิบยกกรณีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ที่ออกมาแถลงข่าวในนามรัฐบาลอเมริกันกรณีเหตุการณ์รัฐประหารในตุรกี ซึ่งไม่มีถ้อยความใดที่ระบุว่าขอชิงตัวให้การอาทรรกับรัฐบาลตุรกีที่มาจากการเลือกตั้ง ขาดความรู้สึกร่วมในฐานะพันธมิตรนาโต รวมถึงการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือในฐานะพันธมิตรต่อต้านขบวนการรัฐอิสลาม ยิ่งกว่านั้นไม่มีถ้อยคำใดเรียกร้องให้ทหารกลับกรมกองโดยเร็ว^{๑๒} แต่สิ่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ แถลงไว้มีนัยความไม่ชัดเจน โดยระบุว่า “ผมเชื่อว่ายังไม่ควรวิจารณ์ต่อประเด็นดังกล่าวในช่วงเวลานี้ เพราะเท่าที่ได้รับรายงานมา ยังเป็นการให้ข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ยังไม่มีรายละเอียดเพียงพอ ผมได้แต่เพียงหวังให้เกิดเสถียรภาพ สันติภาพ และความมั่นคงในตุรกี” และหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวยังเสริมอีกว่า เราไม่ได้กล่าวหาว่าสหรัฐฯ

^{๑๒} “Coup attempt: US must prove loyalty to Turkey,” **Daily Sabah**, July 18, 2016, Retrieved September 18, 2016, from <http://bit.ly/29NVdvV>

กำลังทุ่มความพยายามในการโค่นล้มรัฐบาลตุรกี แต่สิ่งที่เราหวังคือรัฐบาลสหรัฐฯ ควรแสดงจุดยืนที่ชัดเจนว่าจะอยู่เคียงข้างพลเมืองตุรกี เพราะหากนิ่งเฉยเช่นนี้ประชาชนตุรกีอดตั้งคำถามไม่ได้เกี่ยวกับเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ยิ่งเมื่อเห็นบรรยากาศต่อเนื่องที่สหรัฐฯ ดำเนินอยู่ยิ่งสร้างความสงสัยและความคลุมเครือเกี่ยวกับกระแสที่มีการกล่าวอ้างว่าการก่อรัฐประหารครั้งนี้มีความร่วมมือกันระหว่างสหรัฐฯ และขบวนการเคลื่อนไหวในตุรกีอยู่เบื้องหลัง อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวยังพาดหัวข่าวได้เผ็ดร้อนและปิดท้ายบทบรรณาธิการด้วยถ้อยคำแสบคาย โดยระบุว่า “เรามาถึงจุดที่ไม่สามารถหวนกลับมาสู่ความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อีก หากรัฐบาลสหรัฐฯยังให้การช่วยเหลือและส่งเสริมผู้นำทางความคิดและอยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหาร เมื่อเป็นเช่นนี้อย่าหวังว่าทหารอเมริกันจะเข้ามาร่วมงานใดๆในประเทศของเราอีก” ขณะที่ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ได้สะท้อนจุดยืนของตนหลังเหตุการณ์ความพยายามก่อรัฐประหารผ่านพ้นไป ๓ วัน โดยสาระสำคัญระบุถึงการประณามความพยายามก่อรัฐประหารรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยอย่างรุนแรง พร้อมเสนอการช่วยเหลือรัฐบาลตุรกี ในโอกาสนี้ดูเหมือนว่ารัฐบาลตุรกีวันนี้ยึดหลักการเดิมคือปรารถนาให้สหรัฐฯส่งตัวนายฟัตฮุลเลาะห์ โกเลน โดยถือว่าเรื่องนี้เป็นประเด็นหลักในการพิจารณาทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างตุรกีกับสหรัฐฯ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในขณะที่ตุรกีมีท่าทีและจุดยืนชัดเจน ๒ เรื่อง คือ การใช้โอกาสนี้กดดันสหรัฐฯ เพื่อให้ส่งตัวบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหารให้รัฐบาลตุรกี และตุรกีได้เห็นพฤติกรรมความไม่จริงใจของสหรัฐฯ ชัดขึ้น ตอกย้ำสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้า โดยเฉพาะพฤติกรรมต่างๆ ที่สร้างผลกระทบต่อดูรกีหรือข้อขัดกันของผลประโยชน์ของตุรกี ประกอบด้วย

- จุดยืนของสหรัฐฯและท่าทีแสดงออกแบบลู่หน้าปะจุมุกกรณีซีเรียและการเปลี่ยนผ่านอำนาจในซีเรียที่ปล่อยระยะเวลาล่วงเลยมานานกว่า ๕ ปี

- การสนับสนุนกองกำลังติดอาวุธป้องกันตนเอง (Self-Defense) ในซีเรียที่รัฐบาลตุรกีมองว่ากลุ่มหรือขบวนการดังกล่าวมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับพรรคแรงงานชาวเคิร์ดในตุรกี (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan))

- การสนับสนุนกองกำลังติดอาวุธซีเรียเพื่อประชาธิปไตยที่ส่วนใหญ่เป็นชาวเคิร์ด ซึ่งตุรกีมองว่าสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของตุรกีอย่างชัดเจน

ดังนั้นตุรกีจึงขยับผ่านนโยบายเชิงรุกมุ่งหน้ากดดันรัฐบาลสหรัฐฯ เพื่อให้พิจารณาทบทวนนโยบายต่างประเทศในภาพรวม โดยเฉพาะผลประโยชน์ของตุรกีซึ่งผูกโยงอยู่กับความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ในสถานะพันธมิตรอันเหนียวแน่นระหว่างกัน โดยระบุ

ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างตุรกีกับสหรัฐฯ ถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ และการร่วมมือระหว่างกันควรมีทิศทางที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการทบทวนนโยบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต้องมีการพิจารณาทำที่ต่อไปของสหรัฐฯ ว่าสามารถตอบสนองและดำเนินการตามข้อเรียกร้องของตุรกีได้หรือไม่”

๔.๒ รัสเซีย

รัสเซียแสดงท่าทีต่อการก่อรัฐประหารทันทีในวันเดียวกันที่เกิดเหตุการณ์และแสดงความรู้สึกร่วมเคียงข้างรัฐบาลตุรกีโดยประณามเหตุการณ์รัฐประหารอย่างรุนแรง ทำให้เห็นนโยบายรัสเซียที่มีพลวัตรสามารถปรับกระแสได้อย่างแนบคาย ซึ่งเรื่องนี้ไม่เพียงการแสดงความจริงใจจากรัสเซีย แต่ยังเป็นการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้กลับมาอยู่ในระดับเดิม โดยเฉพาะความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ภายหลังที่เกิดเหตุการณ์เครื่องบินรัสเซียถูกยิงตกเนื่องจากละเมิดน่านฟ้าตุรกี หลังขึ้นบินเพื่อมุ่งหน้าสู่ภารกิจโจมตีกลุ่มกบฏติดอาวุธในซีเรียเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๕ ที่ผ่านมา

ที่มา: <http://time.com>

ความสัมพันธ์ระหว่างตุรกี-รัสเซียที่เคยถดถอยเริ่มขยับปรับเปลี่ยนมาใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน ได้โทรศัพท์ต่อสายถึงประธานาธิบดีตุรกี^{๑๓} ในวันแรกที่เกิดเหตุรัฐประหารขึ้น พร้อมแถลงการณ์ที่ออกโดยรัฐสภารัสเซียยืนยันถึง

^{๑๓} หนังสือพิมพ์ Russia Today พาดหัวข่าวกรณีประธานาธิบดีรัสเซียต่อสายพูดคุยแสดงความเป็นห่วงประธานาธิบดีตุรกีหลังเกิดเหตุรัฐประหารที่ล้มเหลว, สืบค้นจาก <https://www.rt.com/op-edge/355661-russia-trust-turkey-erdogan/>

จุดยืนรัสเซียที่ปฏิเสธกระบวนการเข้าสู่อำนาจทุกรูปแบบที่ไม่ใช่วิถีประชาธิปไตยและอยู่นอกเหนือรัฐธรรมนูญ เมื่อตุรกีเห็นถึงสัญญาณที่รัสเซียส่งมา ส่งผลให้เกิดแนวทางการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ และมีกำหนดนัดหมายพบปะกันระหว่างผู้นำสองประเทศในเวลาต่อมา ซึ่งเมื่อพิจารณาเหตุการณ์ก่อนหน้านี้อาจเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ก่อรัฐประหารกับการยิงเครื่องบินรัสเซียตก เนื่องจากประธานาธิบดีตุรกีระบุว่า “ไม่แน่ว่าการยิงเครื่องบินรัสเซียตกมีความเชื่อมโยงกับขบวนการพยายามก่อรัฐประหารและอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เนื่องจากมีความเป็นไปได้ในสมมติฐานนี้ เพราะมีการระบุภายหลังว่านักบินคนดังกล่าวมีส่วนพัวพันและเข้าร่วมกับขบวนการก่อรัฐประหารครั้งนี้ และอาจเป็นรูปแบบการสร้างความคิดอัดกดันรัฐบาลตุรกีผ่านการสร้างวิกฤติกระทบความสัมพันธ์กับรัสเซียและยกระดับกลายเป็นความขัดแย้งนำไปสู่การสร้างกระแสความวุ่นวายภายในกองทัพ เพื่อเปิดทางให้ทหารเข้าแทรกแซงอย่างเป็นขั้นตอน”

บทสรุป

ผลพวงจากความพยายามในการก่อรัฐประหารที่ล้มเหลวในตุรกีสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพการบริหารประเทศของประธานาธิบดีเออร์โดกันในการก้าวข้ามปัญหาและผลักดันประเทศสู่ความเป็นตุรกียุคใหม่ในอนาคต ถือเป็นการวาดภาพอนาคตตุรกียุคใหม่ที่สอดคล้องกับแถลงการณ์ครั้งแรกที่สนามบินอิสตันบูลหลังเหตุการณ์รัฐประหารที่ล้มเหลวจบสิ้นลง โดยยืนยันว่าประเทศจะต้องเป็นตุรกียุคใหม่ที่ไม่เหมือนยุคเดิมอีกต่อไป วาทกรรมนี้ฉายภาพให้เกิดมายาคติใหม่ในมิติการเปลี่ยนแปลงระบบอำนาจของทหารตามบทบาทอำนาจที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งในทางการเมืองและรัฐธรรมนูญ ยิ่งการก่อรัฐประหารครั้งนี้ล้มเหลวเนื่องจากประชาชนทั้งประเทศออกมาต่อต้านอย่างรุนแรง สะท้อนให้ทุกฝ่ายการเมืองเห็นพ้องกันถึงการปรับแนวคิดและปลุกกระแสให้เกิดเจตคติและมุมมองร่วมกันว่าการก่อรัฐประหารเป็นภัยร้ายของสังคมประชาธิปไตยอย่างร้ายแรง ดังนั้นรัฐธรรมนูญเดิมที่ให้อำนาจทหารจะต้องเข้าสู่กระบวนการชำระเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนอย่างสมบูรณ์ และการขึ้นสู่อำนาจในตำแหน่งประธานาธิบดีของประเทศผ่านกระบวนการรัฐสภาพร้อมกันนี้ยังรวมถึงโครงสร้างอำนาจที่ยังคงมีอิทธิพลและมีสถานะตามบทบาทของรัฐ อันหมายถึงบรรดาข้าราชการที่มีส่วนได้ส่วนเสียและมีผลกระทบในมิติการเมืองและการบริหารของพรรครัฐบาลที่ต้องการเปลี่ยนสู่ตุรกียุคใหม่ เห็นได้จากการปลดออกและไล่ออกบรรดาข้าราชการในหน่วยงานของรัฐ ไม่เพียงในส่วนของกองทัพ แต่ยังรวมถึงหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม และศาลรัฐธรรมนูญแบบถอนรากถอนโคน

ขณะที่ผลสะท้อนจากนอกประเทศเชื่อมโยงกับท่าทีและจุดยืนที่แสดงออกมาในช่วงเกิดเหตุการณ์รัฐประหารแรก ๆ เริ่มจากบรรดาผู้นำหรืออดีตผู้นำตุรกี รวมถึงแกนนำทุกฝ่ายต่างแสดงความเชื่อมั่นและสร้างความมั่นใจกับชาวตุรกี ขณะที่บรรดาชาติพันธมิตรและชาติที่มีสถานะเสมือนคู่ขัดแย้งส่วนใหญ่ต่างเฝ้าดูเหตุการณ์และรอจังหวะเวลาในการแถลงท่าทีและจุดยืนต่อการก่อรัฐประหารที่ล้มเหลวครั้งนี้ เพราะในที่สุดมหาอำนาจในฐานะพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ไม่กล้าแสดงออกชัดเจนต่อเหตุการณ์ก่อรัฐประหารครั้งนี้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลสะท้อนให้เห็นว่าไม่มีทางออกใดๆ นอกจากการสร้างความเข้มแข็งแบบพึ่งพาตนเอง ซึ่งตุรกีมองว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ขณะนี้ และบรรดาผู้นำประเทศรวมถึงผู้มีอำนาจฝ่ายบริหารต้องให้ความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในมิติความมั่นคงและเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านโครงการต่างๆ ที่หลายฝ่ายเรียกร้อง โดยถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนรองรับความท้าทายทั้งภายในประเทศและระดับภูมิภาค

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประเทศที่ตุรกีต้องเร่งดำเนินการและเป็นภาระจำเป็น โดยเฉพาะโครงการยุทธศาสตร์พลังงานและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคธุรกิจให้สามารถตอบสนองเป้าหมายและบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ในปี ค.ศ. ๒๐๒๓ ซึ่งสิ่งสำคัญขณะนี้คือการก้าวข้ามร่องรอยและบาดแผลที่เกิดจากการก่อรัฐประหารไปได้ เพื่อให้ประเทศสามารถเดินหน้าต่อไปในกรอบแนวคิดใหม่ รวมถึงการปรับนโยบายต่างประเทศเพื่อให้เกิดดุลอำนาจที่เหมาะสมระหว่างสองฝั่งมหาอำนาจจากฟากตะวันออกและตะวันตก อย่างน้อยปรากฏการณ์รัฐประหารที่ล้มเหลวนี้มีแรงกระเพื่อมจากสัญญาณบางอย่างที่ส่งผ่านมาจากฝั่งมหาอำนาจตะวันตก จนมีผลให้เกิดการเปรียบเทียบกับรัสเซียที่แสดงให้เห็นจุดยืนและท่าทีปฏิเสธต่อต้านรัฐประหารมาตั้งแต่ต้น จนส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างตุรกี-รัสเซียที่เคยอยู่ในภาวะสั้นคลอนมาก่อนหน้า เปลี่ยนมาสู่ความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น แต่การปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้กลายเป็นคำถามตัวโตว่า ทั้งสองประเทศจะพัฒนาความสัมพันธ์จนสามารถขยายกรอบสู่ภาคปฏิบัติและดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมได้จริงหรือไม่ รวมถึงประเด็นปัญหาในระดับภูมิภาคและปัญหาอื่นๆ ที่ยังรอการแก้ไขอีกมากมายนอกภูมิภาคจึงกลายเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อรัฐบาลตุรกีในอนาคตอย่างปฏิเสธไม่ได้

บรรณานุกรม

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- “การปฏิวัติที่ล้มเหลว ผลกระทบกับโลกอาหรับ.” Aljazeera Media Network. สืบค้นเมื่อ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๙, จาก <http://www.aljazeera.net/programs/revolutionrhetoric/2016/7/23/وأثاره-على-العرب-فشل-انقلاب-تركيا->
- สถาบันโดฮาเพื่อการวิจัยและศึกษานโยบาย. “เพราะเหตุใดการปฏิวัติที่แตกด้วยเลือดถึงล้มเหลว.” สืบค้นจาก <http://www.dohainstitute.org/file/Get/d136b360-f2a9-405f-b083-f580a111cca4.pdf>
- Al-Noubi, Bakr. “มารู้จักโฉมหน้าคณะรัฐประหาร.” **Freedom and Justice Gate**. สืบค้นเมื่อ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.fj-p.com/Our_news_Details.aspx?News_ID=98540
- Altunisik, Meliha Benli. “The Possibilities and Limits of Turkey’s Soft Power in the Middle East.” **Insight Turkey**, Vol. 10 No. 2 (2008), pp. 43-44, Retrieved September 12, 2016, from http://file.insightturkey.com/Files/Pdf/insight_turkey_vol_10_no_2_2008_altunisik.pdf
- Anadolu Agency. “ประธานาธิบดีตุรกีประกาศภาวะฉุกเฉินรวมระยะเวลา ๓ เดือน.” สืบค้นเมื่อ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙, จาก <http://bit.ly/29VvcQ3>
- Aras, Bülent, and Rabia Karakaya Polat. “Turkey and the Middle East: frontiers of the new geographic imagination.” **Australian Journal of International Affairs**, Vol. 61, No. 4 (December 2007), pp. 474, 477.
- “Coups attempt: US must prove loyalty to Turkey.” **Daily Sabah**. July 18, 2016, Retrieved September 18, 2016, from <http://bit.ly/29NVdvW>
- “Fethullah Gulen.” **The Arab Weekly**. Retrieved October 7, 2016, from <http://alarab.co.uk/m/?id=11141>
- Hains, Tim. “Ralph Peters: Obama Chose The Wrong Side In Turkey Coup.” **Real Clear Politics**. July 16, 2016, Retrieved September 22, 2016, from <http://www.dohainstitute.org/file/Get/7e5de3d3-6472-4f73-a137-b9206b706b1e.pdf>

Sawa news agency. “Who is Fethullah.” Retrieved October 3, 2016, from <http://www.palsawa.com/news/2016/07/16/inter/75488.html>

Tharoor, Ishaan. “An Old-school coup fails to topple Turkey’s powerful president.” **The Washington Post**. July 16, 2016, Retrieved August 16, 2016, from <http://wapo.st/29Da1kg>

“Turkish intel informed top generals hours before coup attempt, says army.” **Hurriyet Daily News**. July 20, 2016, Retrieved September 22, 2016, from <http://bit.ly/29MGhOp>

“What’s Going On in Turkey?.” **The Atlantic**. July 19, 2016, Retrieved July 20, 2016, from <http://theatln.tc/29IB74Y>

Yetkin, Murat. “Who did it? Why now? And other questions about the coup attempt in Turkey.” **Hurriyet Daily News**. July 18, 2016, Retrieved August 18, 2016, from <http://bit.ly/2a1EJ4P>